

בית המשפט המחוזי בירושלים

12 פברואר 2018

בפני כב' השופט ארנון דראל
ת"א 9407-03-14 הרשות הפלסטינית נ' גולאני

התובעת

בעניין: הרשות הפלסטינית
ע"י עו"ד אביטל שרון

נגד

הנתבע

סמיר גולאני
ע"י עו"ד וליד זחאלקה

החלטה

מבוא

1. לפניי בקשה מטעם הנתבע לגביית עדות בהיוועדות חזותית, דרך המכונה גם "כינוס וידאו (Video Conference), ולחלופין על ידי שלוח של בית המשפט. העד שמבוקש לשמוע את עדותו בדרך זה, מר סאמי רמלאווי (להלן: **העד** או **רמלאווי**), מתגורר בירדן והוא אוזן בדרכון שהונפק לו על ידי התובעת. כפי שאפרט להלן העד חושש לחייו ככל שיאלץ לעבור בתחומי הרשות בדרכו לעדותו בבית המשפט בירושלים או בדרך חזרה.

2. כעולה מהחלטות קודמות שניתנו הבקשה הוגשה בגדרו של הליך אזרחי שבו תובעת הרשות הפלסטינית (להלן גם: **הרשות**) את הנתבע, סמיר גולאני, בתביעה שטרית על סך של 14,000,000 ₪. ביסוד התובעה שיק שנתן הנתבע לתובעת, וחולל על ידי הבנק הנמשך עם הגשתו לפירעון (להלן: **השיק**). השיק הוגש לביצוע בלשכת ההוצאה לפועל. הנתבע הגיש התנגדות לביצועו, בטענה שהתובעת איננה אוזן כשורה בשיק, וכי משיכתו נעשתה תוך כפיה ובאיומים, ושלא מתוך תשלום חוב לתובעת. מכאן נובעות טענות הנתבע להיעדרה של תמורה בעד השיק, ושימוש בו בחוסר תום לב. טענה נוספת שהועלתה היא להתיישנות.

3. הצדדים הגישו את עדויותיהם הראשיות בתצהירים, והתיק קבוע להוכחות ליום 9.5.2018. לקראת ישיבת ההוכחות הגיש הנתבע בקשה שמתייחסת לשלושה עניינים שונים. החלטה בעניין שני העניינים הראשונים ניתנה ביום 16.1.2018. בגדרה של אותה החלטה לא הוכרעה הבקשה שלפני, והוצע לנתבע לצרף תצהיר של העד, שמבוקש להעיד אותו בדרך של היוועדות חזותית. הנתבע אכן הגיש מסמך, שכותרתו תצהיר, אף שזה לא אומת בדרך הקבועה בפקודת הראיות.

בית המשפט המחוזי בירושלים

12 פברואר 2018

בפני כב' השופט ארנון דראל

ת"א 9407-03-14 הרשות הפלסטינית נ' גולאני

הטענות

4. לטענת התובע רמלאווי עד מהותי וחשוב להגנתו, והעדתו היא בגדר "הכרח שאין בלתו" להגנתו. מסקנה זו נובעת, לטענת התובע, מכך שרמלאווי היה נציגה של התובעת בכל הנוגע לעסקת הנדל"ן שברקע השיק מושא התביעה, מתוקף תפקידו באותה עת כמנכ"ל משרד האוצר הפלסטיני. עסקה זו נעשתה תוך שיתוף פעולה עם גורמים של התובעת לשם "גאולת אדמות" באזור ירושלים ומניעת רכישתן על ידי יהודים, כשהנתבע משמש כאיש קשר בין התובעת, שמימנה את הרכישה לבין מוכר הקרקע. רמלאווי ייצג את התובעת והיה מעורב במגעים לקבלת כספי התובעת מהבנק הערבי. הנתבע מציין כי מפגישות שערכו הוא ובא כוחו עם רמלאווי ברבת עמון, התברר כי הוא מחזיק בנתונים מהותיים שהינם חיוניים והכרחיים להגנתו של התובע, והוא אף חתם על תצהיר המפרט את הידוע לו. בתצהיר זה, שאותו הגיש הנתבע, צוין בין היתר כי עסקת הנדל"ן נערכה באישור יושב ראש הרשות דאז, יאסר ערפאת, וכי בידי רמלאווי אישורים חתומים המעידים על כך, וכן כי מדובר בעסקה אחת מתוך מספר עסקאות דומות לגבי נכסים בירושלים, שערכה התובעת באותן שנים באמצעות אנשי עסקים, שרכישתם נעשתה על ידי אנשי העסקים לשם העברתם במתנה כהקדש לטובת הווקף המוסלמי. מעורבותו האישית של יושב הראש, כך הנתבע, היא שגרמה לבנק להעניק את ההלוואה בצורה חריגה ובניגוד לנהלים, בין היתר, רק בחתימת מורשה חתימה יחיד.

5. אשר לקושי בהבאתו של רמלאווי לעדות בישראל, נטען כי בתחומיה של התובעת העד נחשב עבריין נמלט, שכן תלוי ועומד נגדו פסק דין, שלא בוצע, בגדרו נדון בין היתר גם למאסר. מאחר ורמלאווי הינו אזרח פלסטיני, כניסתו לישראל תהיה דרך ביקורת הגבולות של התובעת ושטחי התובעת במעבר אלנבי, ולצורך קבלת היתר כניסה לישראל יצטרך רמלאווי לקבל היתר מראש ממנהלת התיאום והקישור, אליה יוכל לפנות רק כשהוא שוהה בשטחי התובעת, ולפיכך הגעתו לישראל כרוכה באופן בלתי נמנע בשהייה בשטחי התובעת. הנתבע טוען כי מאחר והתובעת נוהגת לענות אסירים ועצירים הכלואים במתקניה, הוא יהיה נתון בסכנה אם יגיע לידיה של התובעת, שצפויה לממש את פסק הדין הפלסטיני שתלוי ועומד כנגדו שבגיניו נזר עליו עונש מאסר ממושך, ולכן הוא מסרב להגיע להעיד בישראל. הוא מחדד כי רמלאווי אינו חושש ממעצר על ידי רשויות מדינת ישראל.

בית המשפט המחוזי בירושלים

12 פברואר 2018

בפני כב' השופט ארנון דראל
ת"א 9407-03-14 הרשות הפלסטינית נ' גולאני

6. לדידו של הנתבע שמיעת העדות בדרך של היוועדות חזותית היא הדרך הטובה ביותר בנסיבות העניין שכן כך יתאפשר לבית המשפט להתרשם ממנו באופן בלתי אמצעי, ולצדדים לחקור אותו בחקירה נגדית וחוזרת, מבלי להיזקק לשלוח בית המשפט בהתאם לחלופה השנייה בסעיף 13 לפקודת הראיות.

7. הנתבע הוסיף כי הוא עומד בשלושת התנאים שנקבעו בפסיקה לאישור גביית עדות באמצעות היוועדות חזותית, שכן בקשתו הוגשה בתום לב, מדובר בעדות רלוונטית לתביעה, ולעד סיבה טובה המונעת ממנו להגיע לישראל. הוא מוסיף כי יש לתת משקל להתקדמות הטכנולוגית בתחום ההיוועדות החזותית, המאפשרת לגבות את העדות באופן זהה לגביית עדות בבית המשפט, ויש לנקוט בשל כך בגישה מרחיבה, בייחוד כאשר אין מדובר בבעל דין, כבעניינו. הנתבע הפנה לרע"א 3810/06 י. דורי את צ'קובסקי בניה והשקעות בע"מ נ' שמאי גולדשטיין (24.9.2007) (להלן: עניין דורי), לרע"א 7265/09 לירון מסס נ' משרד הבריאות (31.12.2009), ולת"פ (ת"א) 40345/02 מדינת ישראל נ' רחמים אהרונים (16.2.2004).

8. חיזוק לעמדתו מוצא הנתבע בכך שהתובעת, חסמה בפניו של הנתבע את האפשרות להציג ראיות או נתונים שהוא זקוק להם לצורך הגנתו, ואף הציגה מערך ראיות מצומצם מטעמה, תוך הסתמכות על העובדה שנטל הראיה בהליך זה מוטל על הנתבע, כדי שלא להביא לידי ראיות שיסייעו לו להוכיח את טענותיו.

9. כאמור, לאחר הגשת הבקשה, התגובה והתשובה הגיש הנתבע מסמך שנחזה להיות "תצהיר", שעליו חתם רמלאווי, ואומת טלפונית על ידי בא כוח הנתבע, בגדרו של המסמך מתאר גם רמלאווי את חששותיו ממעבר בתחומי התובעת בדרך לבית המשפט בירושלים וכן מסביר כי נוכח היותו אזרח הרשות, הוא אינו יכול להגיע לישראל אלא דרך מעברי הגבול היבשתיים ושטח הרשות.

10. התובעת מתנגדת לבקשה. לטענתה, העדת עד באולם בית המשפט היא הדרך לשמיעת עדות, ויש להעדיפה על פני העדה באמצעות היוועדות חזותית, שעשויה להגביל את האופן שבו נערכת החקירה הנגדית ולפגום בהתרשמות מלאה, ישירה ובלתי אמצעית מן העד. בהינתן כי ההכרעה בהליך נשענת בעיקר על עדויות בעל פה, התובעת סבורה כי אין לאפשר העדה בדרך של היוועדות חזותית.

בית המשפט המחוזי בירושלים

12 פברואר 2018

בפני כב' השופט ארנון דראל
ת"א 9407-03-14 הרשות הפלסטינית נ' גולאני

11. התובעת חולקת על עמידת הנתבע בתנאים הנוקשים שנקבעו להתרת עדות בדרך של היוועדות חזותית, ובכלל זה, טענה כי הבקשה לא נתמכה בתצהיר מנומק של העד, שמסביר מדוע נמנע ממנו לבוא להעיד בישראל, כנדרש ברע"א 1665/11 סונול כנען בע"מ נ' איבי (21.4.2011) וברע"א 1920/12 אהרון לוינגר נ' עו"ד ניצה פוזנר (3.5.2012) (להלן: עניין לוינגר). התובעת מוסיפה כי לא הונחה "סיבה טובה" להימנע ממתן העדות בבית המשפט, וכי חששו של העד אינו מספיק לצורך אישור מתן העדות מחוץ לכותלי בית המשפט, שכן הרשות הפלסטינית וישראל הינן שתי ישויות מדיניות נפרדות, כך שגם אם יש יסוד לחשש של העד להגיע לשטחי הרשות, חשש שטרם הוכח, הרי שלא נשקפת לו כל סכנה בישראל. התובעת דוחה את טענות הנתבע לפיהן יהיה חייב רמלאווי לעבור בשטחה כדי להגיע לישראל, ומציינת כי ניתן לפנות באמצעים אלקטרוניים למנהלת התיאום והקישור מבלי לשהות בשטחי התובעת, ולהגיש בקשה מיוחדת לכניסה לישראל באופן חד פעמי דרך נמל התעופה בן גוריון, כך שרמלאווי לא יהיה מחויב לשהות בשטחי התובעת בדרכו לישראל.

12. לביסוס טענותיה התובעת הפנתה לעניין דורי, שם דחה בית המשפט בקשה להעדת עד ששהה בחו"ל בהיוועדות חזותית, בטענה שרצון העד להימנע מלהגיע להעיד בישראל מאחר והוא עבריין הנמלט מזרועות רשויות החוק בארץ אינה סיבה ראויה המצדיקה היענות לבקשה. התובעת הפנתה גם לע"א 7516/02 דר דוד פישור נ' רוי"ח צבי יוכמן, פ"ד ס(1) 69, 81, (2005), שם נדחתה בקשה דומה על רקע חששו של העד כי באם יגיע לארץ יעוכב בה זמן רב על רקע הליכים פליליים שנקט המפרק נגדו.

13. גם בפן האחר, של חשיבות העדות, חולקת התובעת על טענות הנתבע. לדידה עדותו של רמלאווי איננה הכרחית לבירור המחלוקת בין הצדדים שכן היא נוגעת ליחסיו של הנתבע עם הבנק הערבי, שאינו צד לתביעה, בעסקה מלפני כ-20 שנה. היא מדגישה כי מרגע שנתן הנתבע לתובעת שטר, הרי שהכיר בחובו כלפיה, ואין להידרש לבירור יחסיו עם צד ג' קודם למתן השטר. לאחר שצורף המסמך שעליו חתם רמלאווי טענה התובעת כי אין מדובר בתצהיר.

14. הנתבע הגיב לתגובת התובעת וטען כי תושבי הרשות אינם יכולים להיכנס ולצאת בנמל התעופה בן גוריון ולכן הצעת התובעת אינה ריאלית. עוד הועלה חשש שאנשי התובעת יפגעו בעד גם בעת הימצאותו בישראל.

בית המשפט המחוזי בירושלים

12 פברואר 2018

בפני כב' השופט ארנון דראל
ת"א 9407-03-14 הרשות הפלסטינית נ' גולאני

דיון והכרעה

15. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים הגעתי לכלל מסקנה כי יש לקבל את בקשת הנתבע ולהתיר את העדות בדרך של היוועדות חזותית, וזאת בכפוף להסתייגות שלהלן.
16. האפשרות להעדת עד מחוץ לכותלי בית המשפט הוסדרה בסעיף 13 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 :

(א) "לפי בקשת בעל דין במשפט אזרחי רשאי בית המשפט, אם נראה צורך למען הצדק ולפי התנאים שהורה עליהם, לצוות שעד או כל אדם אחר ייחקר בתצהיר על-ידי אדם פלוני ובמקום פלוני שמחוץ לתחום שיפוטו של בית המשפט, ורשאי בית המשפט ליתן הוראה בכל דבר הכרוך באותה חקירה, כפי שייראה סביר וצודק, ורשאי הוא להתיר לכל בעל דין להגיש את פרוטוקול העדות כראיה באותו משפט.

(ב) אדם שהורו לו לערוך חקירה כאמור רשאי להשביע ולערוך דו"ח מיוחד לבית המשפט בדבר החקירה ובדבר התנהגותו של כל עד או אדם אחר בה או בדבר היעדרו ממנה, ורשאי בית המשפט להורות על כל הליך וליתן כל צו כפי שייראה לו צודק."

17. הדין מכיר באפשרות למסירת עדות מחוץ לכותלי בית המשפט על ידי אמצעי טכנולוגי, דוגמת היוועדות חזותית. בעניין זה נקבע בתקנה 15 לתקנות עזרה משפטית, תשנ"ט-1999 כי :

"ביקשו רשות מוסמכת, רשות מוסמכת זרה או בעל דין, שגביית עדות תיעשה באמצעות מערכת טלוויזיה סגורה בין-לאומית, רשאי בית המשפט לאשר זאת אם נעשו הסידורים כדי לאפשר את אלה :

(א) לבית המשפט ולבעלי הדין - לצפות בעד בכל מהלך העדות, לשמוע אותו ולהציג לו שאלות ;

(ב) לנאשם - לשמור על קשר עם סניגורו, ולהציג שאלות לעד באמצעותו."

18. אכן, מסירת עדות שלא בפני בית המשפט אינה המצב האופטימלי, אך ניתן בנסיבות המצדיקות זאת לעשות שימוש בהיוועדות חזותית לצורך העדת עד ששוהה מחוץ לישראל. צילום

בית המשפט המחוזי בירושלים

12 פברואר 2018

בפני כב' השופט ארנון דראל
ת"א 9407-03-14 הרשות הפלסטינית נ' גולאני

העד והאפשרות לצפות בו מעיד מתוך אולם בית המשפט מאפשרים התרשמות מעדותו בצורה טובה מבעבר נוכח החידושים הטכנולוגיים הקיימים כיום. על-כן אין להימנע מהרחבת השימוש בו ככל שיש לכך הכרח (עניין **גולסז** פסקה 11, עניין **דורי** פסקה 15 לפסק דינו של כב' השופט (כתוארו דאז) א' גרוניס, ע"פ 7900/11 **אלי רייפמן נ' מדינת ישראל** פסקה ג לפסק דינו של כב' השופט (כתוארו אז) א' רובינשטיין (11.2.2013)).

19. עם זאת, אופן מתן העדות עשוי להשפיע על משקלה. קושי בקביעת ממצאים עובדתיים וממצאי מהימנות בשל אופן מסירת העדות יזקף לחובת בעל הדין שביקש את מתן העדות באופן זה (עניין **לוינגר**, פסקה 11, עניין **שאבי**, פסקה 12, עניין **דורי**, פסקה 16 לפסק דינו של כב' השופט גרוניס), אך מנגד, טענה כללית של הצד שכנגד על עיוות דין שעלול להיגרם לו עקב מתן העדות בדרך של היוועדות חזותית, מבלי להצביע על נזקים ספציפיים, לא תתקבל (בע"מ 4176/12 **פלונית נ' פלוני** פסקה 4 (8.11.2012) (להלן: עניין **פלונית**)).

20. בבחינת בקשה לשמיעת עדות באמצעות היוועדות חזותית יש לשקול שלושה שיקולים:

א. האם הבקשה הוגשה בתום לב?

ב. האם העדות הנדונה רלוונטית לשאלות השנויות במחלוקת בהליך?

ג. האם קיימת סיבה טובה לכך שבעל הדין או העד לא ימסרו את עדותם בבית המשפט בישראל?

21. כאשר מדובר בעדותו של בעל דין, מקפיד בית המשפט הקפדה יתרה בבחינת שיקולים אלו, לאור החשיבות הרבה של התרשמות ישירה ובלתי אמצעית מעדותו של בעל דין, ובייחוד כאשר מדובר בתובע. ככלל, ככל שהעדות חשובה ומרכזית יותר וככל שהבאת העד כרוכה בקשיים רבים יותר או בנזק רב יותר לעד, כך ייטה בית המשפט להתיר היוועדות חזותית. במסגרת מערכת השיקולים תישקל גם פגיעה אפשרית באינטרס הציבורי, ומגבלות פרקטיות על ניהול חקירה אפקטיבית, כגון צורך להציג ראיות פיזיות בפני העד (עניין **לוינגר**, שם, עניין **דורי**, פסקה 19-21,23 לפסק דינו של השופט גרוניס).

בית המשפט המחוזי בירושלים

12 פברואר 2018

בפני כב' השופט ארנון דראל
ת"א 9407-03-14 הרשות הפלסטינית נ' גולאני

22. בשל העדיפות שיש למתן העדות בין כותלי בית המשפט, ניתן דגש לתנאי השלישי – הצגה, בתום לב, של סיבה מספקת למתן העדות בדרך של היוועדות חזותית (רע"א 4718/13 מדינת ישראל נ' בולפון יון פסקה 10 (29.6.2014)). על בית המשפט לאזן בין הנזק הצפוי לעד, לבין הנזק המשפטי הצפוי להיגרם ממתן העדות מחוץ לכותלי בית המשפט (רע"א 8867/12 חג'אזי יוסף נ' יונדה גריגאל (תושבת חו"ל) פסקה 3 (21.12.2012)). כאשר מדובר בסיבה שעשויה להשתנות מעת לעת, כגון מצב רפואי, רשאי הצד שכנגד לדרוש אישורים עדכניים על המצב בסמוך למועד מתן העדות (עניין פלונית, פסקה 5). במקרים בהם אין לבעל הדין שליטה על רצונו של העד לבוא לישראל, ניתן להקל במבחן ה"סיבה הטובה" כאשר הנסיבות מצדיקות זאת (עניין דורי, פסקה 3 לפסק דינה של כב' השופטת (כתוארה אז) מ' נאור, פסקה 19 לפסק דינו של כב' השופט גרוניס).

23. מכל מקום, בקשה להעיד באמצעות היוועדות חזותית צריכה להיתמך בתצהיר עדכני ומפורט של העד המיועד, המפרט את הנסיבות המונעות ממנו מלהגיע להעיד בישראל, תוך צירוף מסמכים רלוונטיים התומכים בטענות שהועלו בתצהיר, בייחוד כאשר מדובר בבעל דין. באם תותר העדות, ניתן לחקור את העד על האמור בתצהיר זה (עניין לוינגר, פסקה 10, רע"א 1665/11 סונול כנען בע"מ נ' ישעיהו איבי פסקה 4 (21.4.2011)).

24. עיון במסמכים שצירפו הצדדים מעלה כי עדותו של רמלאווי אכן מהותית לבירור המחלוקת בין הצדדים, מאחר שהיה, לפי הטענה, נציגה של התובעת בעסקה, ואף חתם כמורשה חתימה על העברת הכספים לידי הנתבע. כן התרשמתי כי הבקשה הוגשה בתום לב.

25. באשר לנימוקים שבגינם מסרב רמלאווי מלהגיע לישראל, תמונת המצב מורכבת יותר. הנימוק, שלו הונחה תשתית כלשהי הוא חששו של מר רמלאווי מפני מעצר ומאסר על ידי התובעת באם יגיע להעיד בישראל, ונימוק זה בוסס באופן מספק. אין המדובר במי שמבקש להימלט מפני רשויות החוק בישראל, אלא במי שחושש כי בדרכו ייפגע על ידי התובעת עצמה. מבלי להיכנס לעומקן של הטענות שהעלה הנתבע בעניין זה, הרי שהתובעת עצמה מעידה כי ניהלה הליך כנגד רמלאווי וכי הוא צפוי להיעצר באם יגיע לשטחה. אף שהליך שלפניי אינו מתנהל בשטחי התובעת, לא שוכנעתי כי אכן קיימת אפשרות מעשית להגעת העד לתחומי מדינת ישראל שלא דרך שטחי הרשות, ונראה כי יש יסוד לחששו של העד. מכאן שהונחה "סיבה טובה" המצדיקה לאפשר את העדתו של רמלאווי בדרך של היוועדות חזותית.

בית המשפט המחוזי בירושלים

12 פברואר 2018

בפני כב' השופט ארנון דראל
ת"א 9407-03-14 הרשות הפלסטינית נ' גולאני

26. אכן התובעת ציינה כי ניתן לאפשר במקרים מתאימים הגעה של תושב הרשות לישראל גם דרך נמל התעופה בן גוריון ואולם מקובל עליי הסברו של העד כי הדבר אינו אפשרי מבחינתו. לכך יש להוסיף כי מדובר בעד ועל כן לא ניתן בהכרח לצפות כי יצא מגדרו כדי לבוא ולהעיד בעניין שאינו נוגע לו אישית, להבדיל מבעל דין.

27. לא נעלם מעיני כי התמיכה לבקשה לאחר החלטת בית המשפט ניתנה במסמך שאינו בגדר תצהיר העומד בתנאים הקבועים בפקודת הראיות, ואולם נראה כי את הפגם האמור ניתן לתקן בדרך של התנאת ההיתר לדיון בדרך של היוועדות חזותית בכך שעד למועד הדיון ידאג הנתבע לכך שהעד ימציא תצהיר מאומת כדין.

28. הצדדים התייחסו, מזה ומזה, להלצה של עורך הדין י' ארנון במהלך הדיון ואולם מאחר שהדברים אכן נאמרו בבדיחות הדעת לא ראיתי מקום להידרש להם או לתת להם כל משקל, ודומה כי מוטב היה שלא להזכירם.

סיכום

29. בכפוף להמצאת תצהיר מאומת כדין חלף המסמך שהוגש עד ליום 2.5.18, הבקשה להתיר את שמיעת עדותו של העד רמלאווי בדרך של היוועדות חזותית מתקבלת. על באי כוח הנתבע לתאם עם המזכירות הראשית את הדרך שבה תתנהל עדות זו ולשאת בכל ההוצאות הכרוכות בכך.

המזכירות תעביר ההחלטה לסגנית המזכירה הראשית.

ניתנה היום, כ"ז שבט תשע"ח, 12 פברואר 2018, בהעדר הצדדים.

ארנון דראל, שופט